

4. *Примостка Л. О.* Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — 468 с.

5. Положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників від 12.09.2008 р. № 845/15536 / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0845-08>

6. *Лисенко М. Я.* Перспективи консолідації банківської системи України // Теоретичні та прикладні питання економіки. — 2012. — Випуск 27. — Т. 1. — С. 430—435.

7. Економічна енциклопедія «Словопедія» / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://slovopedia.org.ua/38/53402/380924.html>

8. Закон України Про банки і банківську діяльність від 7.12.2000 р. № 2121-III / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

Стаття надійшла до редакції 15 травня 2013 р.

## УДК 339.9

**М. І. Зубок,**  
к.військ.н., професор,  
професор кафедри  
менеджменту банківської діяльності  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

### ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

**АНОТАЦІЯ.** У статті акцентується увага на сучасних особливостях глобалізації, розглядаються її наслідки для економічного розвитку. Особливе місце відводиться питанням фінансової глобалізації і ролі ТНК в ній. Матеріали статті містять висновки автора щодо перспектив економічної поведінки України в умовах розвитку процесів глобалізації.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** глобалізація, фінансова глобалізація, тенденції глобалізації, ТНК, фінансовий капітал, економічний розвиток.

**АННОТАЦИЯ.** В статье акцентируется внимание на современных особенностях глобализации, рассматриваются ее последствия для экономического развития. Особое место отводится вопросам финансовой глобализации и роли ТНК в ней. Материалы статьи содержат выводы автора в отношении перспектив экономического поведения Украины в условиях развития процессов глобализации.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: глобализация, финансовая глобализация, тенденции глобализации, ТНК, финансовый капитал, экономическое развитие.

*ABSTRACT. The article focuses on the peculiarities of modern globalization, considered its implications for economic development. A special place is given on financial globalization and the role of Global Company in it. The materials of articles contain the author's conclusions about the prospects for Ukraine's economic behavior in terms of development of the processes of globalization.*

KEY WORDS: globalization, financial globalization, the trend of globalization, global companies, financial capital, economic development.

Важливою і ключовою складовою сучасного розвитку світової економіки є прогресуюча глобалізація, яка охоплює не лише всі сфери економічної діяльності, а і поширює свій вплив на суспільне життя, політику, взаємовідносини національних та міжнародних суб'єктів. Разом з тим, сприйняття процесів глобалізації у суспільстві і у світі є неоднозначним, особливо з врахуванням її наслідків, які в останні роки досить наочно продемонстрували як позитивні, так і негативні риси глобалізації. В той же час, глобалізація, незважаючи на те що її ознаки були характерні для міжнародної економіки багато років тому, є порівняно новим явищем для міжнародної спільноти і окремих країн, особливо з врахуванням її динаміки і зміни умов в яких відбуваються глобальні процеси. Тому, глобалізація стала досить актуальним об'єктом наукових досліджень як вітчизняних так і іноземних науковців. Зокрема, сучасним проблемам розвитку ринкових відносин і впливу на них глобальних процесів присвячені роботи Нобелівського лауреата Д. Стиглиця, британського соціолога Л. Склеяра, американського професора У. Робінсона, глобалізацію як нову модель розвитку цивілізації досліджували російські науковці Михайлов В., Буянов В., та ін.. Впливу глобалізації на безпеку розвитку суспільства приділяли увагу вітчизняні науковці під керівництвом професора Білоруса О.Г., захисту національних інтересів у сфері економіки від негативного впливу глобалізації присвячено монографічне дослідження групи науковців, яку очолював професор Мазаракі А. А. Досить всебічний аналіз суті і сучасних особливостей глобалізації, її впливу на економічний розвиток країн, ролі у формуванні кризових явищ зробили вітчизняні вчені професор Ещенко П. та професор Арсеєнко Т. Окремі питання глобалізаційних процесів зачіпали у своїх роботах Козьменко С., Яковец Ю., Іноземцев В., Корпунін В., Володимиров І., Осадчий Ю., Петру-

шенко В. та ін.. Звертає на себе увагу той факт, що більшість праць присвячено розгляду змісту, особливостей глобалізації як нового процесу розвитку та міжнародної інтеграції, деякому аналізу кризових явищ як наслідку глобалізації. В той же час, фундаментальних досліджень з аналізом глобалізаційних процесів як особливого явища у світовому розвитку, вивчення системного впливу глобалізації на всі сфери життєдіяльності та прогнозування перспектив глобальної інтеграції і її наслідків, є небагато. Це вказує на те, що проблема глобалізації є досить об'ємна, а її процеси складними та протирічними, нерідко скритими і з першого погляду незрозумілими. В той же час, враховуючи неоднозначність процесу глобалізації, актуальність дослідження явищ, які її супроводжують та їх закономірностей значно зростає, чим як раз і обумовлюється актуальність даної статті. За мету автор ставить виявлення тенденцій та сучасних особливостей процесів глобалізації, їх впливу на економічний розвиток країн.

Аналізуючи погляди різних авторів на природу формування глобалізації можна взяти за основу два з них: необхідність забезпечення колективного захисту інтересів певних суб'єктів, якими насамперед були держави і прагнення до розширення ринків збуту та збільшення прибутку.

Враховуючи ж, що інтереси переважної більшості суб'єктів концентрувались у сфері отримання прибутків, то можна вважати, що природа глобалізації походить саме від інтересів, пов'язаних з збереженням та збільшенням прибутків, тобто носить виключно економічний характер. В той же час, реалізація інтересів конкретних суб'єктів здійснювалась в умовах існування інших суб'єктів з ідентичними інтересами. Необхідність безпечного співіснування всіх суб'єктів зумовило інтеграцію їх можливостей і зусиль по формуванню більш сприятливих умов спільної діяльності і розвитку. Основними формами інтеграції стало співробітництво і взаємодія. Так з'явилися військові блоки і торгові союзи, фінансові об'єднання, громадські і політичні міжнародні організації. Поступово у вказаних об'єднаннях стали виявлятися домінуючі суб'єкти, найбільш привабливі сфери співробітництва, більш впливові інструменти. Довгий час такими інструментами виступав товар, його власники диктували умови співіснування, правила взаємовідносин, поступово розширюючи свій вплив у своєму співтоваристві, а інколи і за його межі. У наступному інструментами впливу ставали технології і звичайно гроші як все-

охоплюючий інструмент взаємовідносин та впливу. Останнім часом на провідне місце серед інструментів впливу стали презентувати інформація та її технології. А поєднання фінансових та інформаційних інструментів дало можливість впливати практично на будь-яку сферу взаємовідносин: політичну, економічну, соціальну, ідеологічну і т.д. Фінансову частину інструментів найбільш ефективно представляють американський долар і цінні папери потужних іноземних компаній та банків, а інформаційну — технології інформаційно-психологічного впливу. Враховуючи, що накопичення вказаних інструментів у різних суб'єктів проходило не однаково, сфери впливу стали розділятися, насамперед з врахуванням інтересів зазначених суб'єктів: фінансова сфера — в бік економічної експансії, інформаційна — до політичного впливу. Подальший розвиток такої ситуації призвів до того, що співпрацюючи і взаємодіючи суб'єкти все більше ставали самостійними, різниця їх інтересів була все більш помітною, а прагнення до поширення інтересів було досить активним та наполегливим. Межі, в яких діяли зазначені суб'єкти, відповідно до умов інтеграції стали гальмувати розвиток їх інтересів. За таких умов діяльність вказаних суб'єктів все більше приймала характер глобальної, поширюючись практично на всі континенти. При цьому, концентрація фінансових інструментів у власності окремих суб'єктів, насамперед банків і великих фінансово-промислових об'єднань досягла таких обсягів, що зумовила можливість здійснювати домінуючий вплив глобального характеру не лише на економічну сферу, а і на інші сфери та суб'єктів, що здійснюють у таких сферах свою діяльність. Так з'явилися величезні фінансові і фінансово-промислові транснаціональні компанії, (ТНК) які спираючись на свої, насамперед фінансові можливості стали активно впливати як на внутрішню, так і на зовнішню політику окремих держав, в т.ч. і тих в яких такі компанії знаходяться, стан, шляхи і темпи розвитку різних галузей економіки як на внутрішніх так і зовнішніх ринках, можливості і напрямки розвитку окремих суб'єктів.

Аналізуючи роль ТНК у глобальній економіці вітчизняні науковці Ещенко П. С. та Арсєнко А. Г. зокрема вказують, що більше половини великих економік у світі складають на держави, а ТНК. Із 166 таких суб'єктів — 106 це ТНК і лише 60 — країни [1]. Наявність практично необмежених можливостей дала змогу ТНК здійснювати свій вплив не лише за допомогою фінансового

ресурсу, а і розробляти та використовувати інформаційно-психологічні технології переконання, обґрунтування, демонстрації у взаємовідносинах з різними суб'єктами, в т. ч. і з керівництвом окремих країн. У випадках, особливого загострення інтересів, ТНК можуть за допомогою інформаційно-психологічних технологій провокувати соціальні конфлікти, аж до військових дій, насильницького усунення національних урядів як це було у Лівії, Іраку. Тобто, арсенал інструментів глобального поширення інтересів ТНК щоразу розширюється і стає таким, що протистояти їм практично неможливо, принаймі окремо взятому суб'єкту чи навіть країні. Сьогодні ТНК стали практично єдиною домінуючою силою у міжнародних відносинах, здатною впливати на ситуацію в окремих регіонах світу (поки що), в т. ч. і шляхом формування і реалізації рішень міжнародними організаціями.

Тут слід звернути увагу на одну особливість сьогоденної поведінки ТНК. Останні можуть забезпечувати свій вплив на окремих суб'єктів, країни, регіони, ситуацію в них не лише через регулювання фінансових потоків, але і через їх обмеження або ж припинення, створюючи тим самим фінансовий вакуум. За таких умов, посилюючи інформаційний вплив на суб'єктів та ситуацію ТНК змушують їх до поведінки більш прийнятної для ТНК. Тобто, глобалізаційні процеси, це не лише поширення товарного, технологічного чи фінансового впливу у певних сферах чи регіонах, але і штучне створення певного їх дефіциту, оскільки і перше і друге здійснюється задля забезпечення реалізації інтересів ТНК у відповідній сфері, регіоні чи країні. Тобто, глобалізаційні процеси в одному випадку можуть бути пов'язані з формуванням у певних суб'єктів переконання щодо необхідності отримання іноземних інвестицій, кредитів, технологій виробництва, продукції, а в іншому — через застосування відповідних інформаційних технологій викликається занепокоєння та страх залишитись без таких інвестицій, кредитів і т. д. І в першому і в другому випадках зумовлюються рішення на користь інтересів ТНК.

Таким чином, те що ми сьогодні спостерігаємо в Україні, в т.ч. і вихід іноземних банків з країни, скорочення іноземних інвестиційні ні в якому разі не говорить про те, що Україна вийшла із зони впливу глобалізаційних процесів. Спад тиску іноземного капіталу, у такій країні як наша це також прояв глобального інтересу ТНК і цілком можливо, що в даний час формуються нові види глобальної експансії. Оскільки метою глобальної системи є включення все бі-

льшої кількості споживачів її продуктів як гарантія розвитку системи, однозначно будуть знайдені нові способи і сфери глобалізаційного впливу. Тут можна чекати посилення пропаганди споживачтва в соціальній і економічній сфері і формування для цього умов (як боротьби за інтереси народу) — в політичній. Цілком можливо, що вплив глобалізації посилиться у соціальній сфері і сфері сільського господарства, особливо коли будуть усунені правові перепони щодо продажу землі. Приклади перетворення у товар таких соціальних благ як освіта і охорона здоров'я ми вже випробували. І в одну і в іншу галузь товарні відносини вже прийшли. Замість лікування і навчання як соціального блага ми отримали відповідні послуги, звичайно ж платні. Отримання прибутків із цих галузей стало інтенсивним завдяки використанню іноземних (не завжди корисних і адекватних для нас) технологій, порад, рекомендацій, прикладів лікування і навчання.

Є необхідність звернути увагу ще на одну особливість сучасної глобалізації, а саме перехід її процесів в інтелектуальну сферу. Інформатизація, яка супроводжує процеси глобалізації суттєво змінила їх якісні характеристики. Розглядаючи фінансовий капітал як один із інструментів глобального впливу слід звернути увагу на його трансформацію у віртуальний фінансовий капітал. А це посилює у свою чергу таку його характеристику як фіктивність. Вербалізація фінансового капіталу доповнює економіку новим сектором, а саме сектором електронних трансакцій. Тобто, з'являються так звані віртуальні гроші, можливості застосування яких на ринку є не обмеженими. Така ситуація дала змогу використовувати гроші на основі фіктивної вартості і отримати прибуток обмежуючись кредитною емісією та фінансовими спекуляціями. Останні здатні формувати надприбутки, але не здатні утворювати додаткову вартість, що знецінює такі прибутки в силу нездатності їх забезпечувати розвиток. За результатами фінансових спекуляцій не утворюється продукт який би містив у собі додаткову вартість. Якщо брати за такі продукти цінні папери, що фігурують у операціях фінансових спекуляцій, то слід зазначити, що ціна на них може суттєво відхилятися від їх реальної вартості і залежати від відповідного маневрування ними при їх продажі.

Поширення інформатизації процесів глобалізації робить їх менш керованими і недостатньо передбачуваними. Як можна бачити з аналізу причин та розвитку останньої фінансово-економічної кризи процес розвитку глобалізації стає все більш незалежним і все більш

відходить від впливу і контролю суб'єктів, які його ініціювали. Теорія попиту і пропозиції як ідеологія розвитку ринкової економіки уже не може пояснювати певні події, які відбуваються у глобальному економічному процесі. Надприбутки створені у віртуальних фінансах не призводять до затоварювання ринків і зменшення попиту на віртуальні фінансові інструменти. В той же час як створення, так і використання таких інструментів не зумовлюється попитом на них. Доходи, отримані від фінансових спекуляцій не завжди дають об'єктивну характеристику фінансового стану конкретних суб'єктів. Капітал став все більше відокремлюватись від реальної економіки як у сфері його накопичення, так і у сфері використання. Дослідження, проведені науковцями Цюріхського університету показали, що в центрі глобальної економіки знаходяться 1318 компаній, 147 з яких контролюють 40% сукупного багатства у загальній корпоративній мережі. Більшість із вказаних 147 компаній є фінансовими інститутами [1]. Такі тенденції у розвитку глобалізації є досить небезпечними оскільки можуть призводити до значної соціальної поляризації, посилення нерівності, навіть на рівні країн, зростання бідності та зниження національної безпеки. Тут під загрозу підпадають принципи демократії: свобода, рівність, соціальна справедливість та ін. Крім того, такі тенденції це шлях до глобальної кризи, але не лише економічної, а і кризи соціальної, політичної, яка може охопити значну частину країн світу, якщо не всі.

Посилання деяких економістів на можливість застосування нових правил і законів розвитку глобалізації як перехід до нової економічної сфери співіснування на основі т. з. інформаційної економіки мало в чому вирішить проблему. Інформатизатори від економіки, створюючи і пропонуючи на ринок та у суспільство нові продукти (фінансові інформаційні інструменти, форми ринкової та соціальної поведінки, масову культуру та ін..) працюють на віртуалізацію економіки в основі якої знаходяться інтереси відомих фінансових пірамід. Більш того, віртуальна ситуація створена на основі використання сучасних інформаційних технологій формує ілюзію благополуччя та перспективи і тим самим позбавляє можливості реально оцінити суть такої ситуації і її майбутні наслідки.

Міфічність, яка супроводжує глобальні процеси можна простежити на прикладі України в період з 2005 по 2010 р. Починаючи з 2005 року в країні відбувається активна експансія іноземного капіталу, переважно в банківській системі. Необхідність залучення іноземного капіталу подається як позитивна і своєчасна допомога, зок-

рема з точки зору отримання в економіку країни дешевих іноземних ресурсів. В той же час як відомо стрімке зростання іноземного капіталу у структурі капіталу банківської системи України не призвело до здешевлення кредитних ресурсів для реального сектору економіки чи до залучення прямих інвестицій у пріоритетні галузі економіки. Навпаки, відбулась небезпечна концентрація спекулятивного капіталу у вигляді коротко і середньострокових валютних кредитів на ринку нерухомості, автомобільному та споживчому ринках. У свою чергу це призвело до зростання цін на базові товари цих ринків та до небезпечної деформації торговельного балансу країни, дефіцит якого на кінець 2008 року склав майже 15 млрд. дол. США. Сюди ж слід додати значну доларизацію кредитних відносин коли біля 80% іпотечних кредитів номінувались в іноземній валюті [2]. В той же час, в умовах розгортання в Україні фінансово-економічної кризи допомога материнських структур іноземних банків за рідким виключення була зовсім незначна і не покривала в повному обсязі відтік коштів з їх дочірніх компаній, розташованих в Україні. Тобто міф про забезпечення ліквідності іноземних банків за рахунок коштів материнських компаній так і залишився міфом. Глобалізаційні процеси добре спрацьовують на етапі завоювання ринків і під час першочергового вкладання капіталу. Як раз у цей період здійснюється активне інформаційне супроводження глобальних процесів та висвітлення переваг глобалізації і її досягнень. Після того як починають спрацьовувати негативні наслідки фінансових спекуляцій ринок для ТНК стає не цікавим. А враховуючи, що для ТНК ринком є практично весь міжнародний економічний простір, вони переносять центр своєї уваги на інші регіони, у інші сфери. Виходячи з того, що інтереси ТНК як і їх можливості мають практично не обмежений обсяг можна говорити про наявність в глобалізаційних процесах певної тенденції розвитку. Разом з тим цей розвиток не є прямолінійним. У ньому присутні зміни напрямів, навіть до руху у зворотному напрямі. Але досягаючи певної стадії поступального руху тенденції розвитку відновлюються уже на більш високому рівні. Маємо такий собі розвиток по спіралі.

В той же час, постає нове питання — чим завершиться глобалізація? Який кінцевий її результат? Чи призведе вона до однорідності і цілісності світу? Чи може до глобального поділу цивілізації, у якому будуть зверх багаті і зверх бідні нації, країни, регіони? Поки що глобалізація подає приклади як раз останнього варіанту. Враховуючи, що світовий економічний простір є неоднорідним переваж-

но через наявність технологічної нерівності, країн, економічні суб'єкти, використовуючи свої технологічні переваги експортують наукоємні товари до країн, регіонів з меншим рівнем розвитку, отримуючи при цьому зверх прибутки. Розвиток країн, регіонів за рахунок участі розвинутих країн і економічних суб'єктів практично не спостерігається, так як кошти саме в розвиток таких країн і регіонів не вкладаються, оскільки таким шляхом досягти швидких і високих прибутків проблематично. За таких умов прогнози довгострокового розвитку глобалізації, а тим більше кінцевої її мети поки що зробити складно, при наймі достатньо обґрунтовані.

Реальність ситуації полягає в тому, що глобалізація забезпечує свій розвиток на основі передових технологій, нових знань, наукових досягнень. З цієї точки зору можна говорити, що глобалізація несе в собі суттєвий прогрес. Але чи не виявиться такий прогрес руйнівним? Аналізуючи процеси, які на даний час відбуваються у країнах Європи, пострадянського простору, інших країнах, яких тим чи іншим чином торкнулась глобалізація, можна бачити суттєве загострення соціальних проблем, проникнення у суспільство на властивих йому ідей і цінностей, моделей поведінки, порушення стабільності економічного розвитку, попадання окремих країн у залежність перед іншими, більш розвинутими країнами. Негативними наслідками глобального прогресу насамперед може стати глобальне безробіття. Прогнозується, що для функціонування світової економіки у цьому столітті буде достатньо 20% населення [3]. Втрата роботи більш ніж 80 % працездатного населення зумовить масову міграцію, що само по собі є загрозливим явищем, т. я. може зумовити різного роду негаразди міжетнічного характеру.

Технічний прогрес, заснований на інформаційних, комп'ютерних, нанотехнологіях, при його масштабному поширенні, за певних умов може досягти такого рівня розвитку коли штучний інтелект утворить суттєві переваги і подальше його використання може опинитися поза контролем осіб його створивших. Хоча це зараз може сприйматись як певна фантазія, але якщо ми повернемося хоча б на 100 років назад, то порівнюючи сьогодення з минулими роками багато з яких фантазій стали дійсністю. Тим більше, що сучасний прогрес базується на значно більш досконалій технічній основі чим у минулому і його рушійною силою є безмежний інтерес ТНК.

За таких умов, певна частина науковців як вітчизняних, так і іноземних генерують ідею керованої глобалізації, введення у її

розвиток відповідних механізмів управління її процесами. Тобто прогрес глобалізації у залежності від ситуації має певним чином стримуватись, причому стримуватись штучно. На певних етапах мають вживатись заходи деглобалізації. Як приклад, наводяться рішення банків США, Канади та Європи про скорочення своїх іноземних філій або ж створення дочірніх банків та компаній з власною капіталізацією [4]. Тут цікавою є думка про необхідність поетапного розвитку глобалізації і на часі саме регіональна глобалізація, яка розуміється як економічне зближення і взаємодія країн певного регіону (Європейський союз, Євразійський союз), створення регіональних структур, які у майбутньому можуть стати самостійними центрами світового господарства [5]. Тобто, така собі глобалізація регіонального масштабу. В той же час, на сьогодні можна говорити, що процеси регіональної і світової глобалізації функціонують паралельно. Причому, якщо регіональну глобалізацію очолюють певні країни (регіональні економічні лідери) то світову — ТНК і не в інтересах останніх стримання глобалізації. Спостерігаючи за сьогоdnішніми глобальними процесами можна бачити, що і в першій і в другій ситуації існують певні проблеми. Якщо регіональна глобалізація, прагнучи до вирівнювання розвитку країн на цьому шляху стикається з внутрішніми проблемами країн, то світова глобалізація більш за все має проблеми, що виникають від досягнення промислової критичної маси, яка необхідна для забезпечення глобальної конкурентоздатності. Тобто, ні в першому випадку (керована глобалізація), ні в другому (саморозвиваюча глобалізація) досягти абсолютних переваг та уникнути негативів досить складно і на даному етапі розвитку міжнародного співробітництва практично неможливо. Важливу роль тут має бути відведено більш глибоким дослідженням особливостей глобалізації, її історичного розвитку, вивченню досвіду глобальної (на регіональному чи світовому рівні) поведінки країн та економічних суб'єктів. Рішення мають бути як ніколи виваженими, економічно та політично обґрунтованими, базуватись на об'єктивній інформації. В той же час процеси глобалізації не дозволяють стояти осторонь, уникати участі у них. Глобалізація — всеохоплюючий процес, яким характеризується сучасний етап розвитку цивілізації. Тут головне знайти найбільш оптимальний варіант. Враховуючи можливості країни ми не можемо розрахувати, що лише участь у глобалізаційних процесах регіонального чи світового масштабу дасть нам необхідні префе-

ренції. З чим ми можемо входити в глобальний процес? Однозначно що це входження не повинно бути за рахунок однієї якоїсь сфери: сировини, робочої сили, окремих видів товарів чи ще чогось. Поки що ми можемо здійснити входження в глобальний процес через надання міжнародним фінансам своєї економічної бази, виключивши при цьому всі перешкоди на шляху надходження коштів та забезпечивши надійний контроль за їх використанням, насамперед в інтересах нашої країни. В той же час іноземний капітал не повинен мати в Україні абсолютної свободи. З цієї точки зору його участь у процесах глобалізації в Україні має бути обов'язково врегульованою, з тим щоб зазначений капітал не став засобом руйнування країни. Важливою умовою входження іноземного капіталу і інтеграції України в глобальний процес має стати баланс інтересів. З точки зору диверсифікації ризиків входження країни в процес глобалізації, засобами за допомогою яких іноземні компанії можуть проникати на ринок України, можуть бути крім капіталу, технології та об'єкти виробництва. Україна ж у свою чергу може надавати сировинні ресурси, робочу силу, необхідну для створення вказаних об'єктів територію.

В той же час, необхідно мати на увазі що глобалізація носить системний характер і разом з капіталом, технологіями, виробничими процесами до нас прийдуть відповідні відносини, особлива поведінка та особливий менталітет, які будуть трансформовані не тільки на ринок, а і у суспільство, Тобто, країна має швидко адаптуватись до умов глобалізації. Ця адаптація буде зачіпати всіх суб'єктів країни: населення, громадські та політичні об'єднання, державні органи. Сьогодні ми чекаємо іноземних капіталів, технологій, виробництва, а що ми будемо робити коли все це у нас з'явиться? Чи готові ми адекватно сприйняти наявність всього цього в країні? І в які термін ми можемо досягти необхідного рівня адаптації? Відповідь поки що знайти складно. Але ми чекаємо іноземних коштів!?

Таким чином, маємо констатувати наступне: глобалізація є беззворотною і об'єктивним процесом, один із етапів розвитку цивілізації, ринковий характер глобалізації спрямував її у фінансову сферу, створивши особливу форму глобального процесу — фінансову спекуляцію; рушійною силою глобалізації стали інтереси економічних суб'єктів, насамперед — ТНК; результати глобальних процесів більшою мірою призводять до розшарування країн, регіонів, націй по доходах та рівню життя; особливістю сьогодишнього осмислення глобалізації є формування думки про необхідність ре-

гулювання глобальних процесів і недостатність ринкових механізмів для стримання руйнівних наслідків глобалізації; враховуючи що глобалізація черговий етап розвитку людства Україна не може бути осторонь глобалізаційних процесів, але її участь має бути достатньо зрозумілою і контрольованою.

### **Бібліографічний список**

1. *Ещенко П., Арсеенко А.* Куда движется глобальная экономика в XXI веке. Монография. — К.: Знання Україна, 2012. — 479 с.
2. Уроки банківської кризи 2008-2009 років і шляхи стратегічної трансформації банківської галузі України. Аналітична записка експертної групи і Інформаційно-аналітичного центру АУБ //Електронний ресурс. — Режим доступу: [aub.org.ua](http://aub.org.ua)
3. *Мартин Г., Шуман Х.* Западная глобализация: атака на процветание демократии. Пер. с нем. М.: АЛЬПИНА, 2001. — 202 с.
4. *Корчинский В.* Развитие экономического эгоизма: почему рынки отвернулись друг от друга // Електронний ресурс. — Режим доступу: [www.companion.ua](http://www.companion.ua)
5. *Козьменко О.* Финансовая глобализация и перспективы банковских структур // Електронний ресурс. — Режим доступу: [dspace.uabs.edu.ua](http://dspace.uabs.edu.ua)

Стаття надійшла до редакції 15 травня 2013р.

**УДК 336.71.078.3**

**В. І. Козлов,**

аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

## **ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ**

**АНОТАЦІЯ.** Досліджено вплив макроекономічних факторів на стабільність банківської системи. Виділено перелік найбільш впливових факторів, визначено характер їх впливу на стабільність банківської системи. За результатами аналізу побудовано класифікаційне дерево, яке дозволяє класифікувати банківську систему країни як стійку до потрясінь чи ні.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** стабільність, банківська система, фактори, класифікаційне дерево, стійкість.